

development of the problem]. Suspil'stvo ta natsional'ni interesy: Seriya «Osvita/Pedahohika». 5(5). 340-359.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЧЕРНИЧКО Степан – доктор з гуманітарних наук, професор, ректор Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

БІДА Олена – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

ЧИЧУК Антоніна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського університету ім. Ференца Ракоці II.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

CHERNYCHKO Stepan – Doctor of Human Sciences, Professor, Rector of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University.

Scientific interests: professional training of future specialists.

BIDA Olena – Doctor Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Chair of Pedagogy, Psychology, Elementary, Preschool Education and Management of Educational Institutions of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University.

Scientific interests: professional training of future specialists.

CHYCHUK Antonina – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Chair of Pedagogy, Psychology, Elementary, Preschool Education and Management of Educational Institutions of Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian University.

Scientific interests: professional training of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2025 р.

Стаття прийнята до друку 26.10.2025 р.

УДК 378.147:616.314-089.23

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-440-444

МЕЛЬНИК Богдан –

доктор філософії (PhD), асистент кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології

Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2232-8181>

e-mail: bogdan.melnik.97@gmail.com

**ВИКОРИСТАННЯ ФІЗИЧНИХ СИМУЛЯЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ
ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ КЛІНІЧНИХ ВИПАДКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ОРТОДОНТІЇ**

Стаття присвячена концептуальним засадам впровадження симуляційного навчання у процес підготовки майбутніх спеціалістів стоматологічної галузі з ортодонтії. Проведено комплексний аналіз наукових джерел щодо сучасних тенденцій у симуляційному навчанні у вищих медичних навчальних закладах України та закордоном. Визначено стан стоматологічної освіти та можливості інтеграції елементів симуляційного навчання у освітній процес. Обґрунтовано значення фізичних симуляційних інструментів у процесі формування майбутніх лікарів-ортодонтів. Спроектовано типологічну схему інтеграції фізичних симуляційних інструментів відповідно до очікуваних результатів та розділено на 4 етапи: норма/патологія; діагностика; планування лікування; стоматологічні маніпуляції. Ортодонтія являється практично-орієнтованою галуззю стоматології, а для її ефективного навчання є потреба в засобах для візуалізації реальних клінічних ситуацій та сценаріїв, моделей зі змінюваними параметрами та можливості багаторазового відтворення маніпуляцій, а навчальне середовище має бути безпечним як для пацієнтів, так і для студентів. Запропоновано класифікацію стоматологічних фізичних симуляційних інструментів за рівнем реалістичності, яка є універсальною для всіх напрямів стоматологічної освіти. Визначено можливості використання фізичних симуляційних інструментів для навчання ортодонтії з урахуванням очікуваних навчальних цілей, констатовано їх переваги та недоліки. Розглянуто готовність вищих медичних навчальних закладів та відповідність навчальних програм до впровадження симуляційного навчання у повсякденну навчальну практику, здатність ефективного моніторингу умін та навичок. Проаналізовано роль цифрових симуляційних інструментів у навчанні ортодонтії, як альтернативу фізичним. Доведено, що фізичні симуляційні інструменти є невід'ємною складовою підготовки кваліфікованих та конкурентоспроможних спеціалістів стоматологічної галузі з ортодонтії. Їх використання здатне підвищити рівень когнітивної, процесуально-діяльнісної та мотиваційно-рефлексивної компонентів компетентності здобувачів освіти.

Ключові слова: симуляційне навчання, фізичні симуляційні інструменти, стоматологічна освіта, ортодонтія, здобувачі вищої медичної освіти, освітнє середовище.

MELNYK Bohdan –

PhD, Assistant Lecturer at the Department of Orthodontics and Propeudetics of Prosthetic Dentistry,

Bogomolets National Medical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2232-8181>

e-mail: bogdan.melnik.97@gmail.com

**USE OF PHYSICAL SIMULATION TOOLS FOR MODELING CLINICAL CASES
IN THE PROCESS OF ORTHODONTIC TRAINING**

The article is devoted to the conceptual foundations of implementing simulation-based education in the training of future specialists in the field of orthodontics. A comprehensive analysis of scientific sources was conducted to identify current trends in simulation training in higher medical education institutions in Ukraine and abroad. The state of dental education and the possibilities for integrating elements of

simulation training into the educational process were determined. The significance of physical simulation tools in the professional development of future orthodontists has been substantiated. A typological scheme for integrating physical simulation tools according to expected learning outcomes has been designed and structured into four stages: normal anatomy/pathology; diagnostics; treatment planning; and dental procedures. Orthodontics is a practice-oriented branch of dentistry, and its effective teaching requires tools for visualizing real clinical situations and scenarios, models with adjustable parameters, and opportunities for repeated performance of procedures. The training environment must be safe for both patients and students. A classification of dental physical simulation tools based on their level of realism is proposed, which is universal for all areas of dental education. The possibilities of using physical simulation tools in orthodontic training were identified, considering expected learning objectives, and their advantages and disadvantages were analyzed. The readiness of higher medical education institutions and the alignment of educational curricula with the implementation of simulation-based learning in everyday teaching practice, as well as their capacity for effective monitoring of skills and competencies, were examined. The role of digital simulation tools in orthodontic education was analyzed as an alternative to physical models. It has been demonstrated that physical simulation tools are an integral component in preparing qualified and competitive specialists in orthodontics. Their use can enhance the cognitive, procedural, and motivational-reflective components of learners' competence.

Keywords: *simulation-based education, physical simulation tools, dental education, orthodontics, students of higher medical education, educational environment.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна стоматологічна галузь динамічно розвивається, у відповідь на суспільну вимогу до здоров'я організму в цілому та ротової порожнини зокрема. У свою чергу, стоматологічна освіта неодмінно має відповідати високим стандартам медичної галузі. Старі педагогічні методи все частіше не дозволяють досягати очікуваних навчальних цілей, що негативно впливає на конкурентоздатність здобувачів освіти. В даний час, одним із завдань вищих навчальних закладів є пошук безпечного навчального середовища, де багаторазове виконання різноманітних маніпуляцій відбувається без ризику для пацієнтів, а їх оцінювання є стандартизованим. Саме тому, для реалізації даного завдання, все частіше в педагогічний процес впроваджують інструменти симуляційного навчання (СН). З іншого боку, виникають суттєві складнощі, пов'язані з вартістю симуляційного обладнання, відсутністю систематизованих навчальних програм та готовність викладачів що їх використання. Ортодонція, як і інші розділи стоматології, являється практично-орієнтованою, для ефективного навчання потребує засобів для візуалізації реальних клінічних ситуацій та сценаріїв, моделей зі змінюваними параметрами та можливості багаторазового відтворення маніпуляцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стоматологічна освіта відрізняється від будь-якої іншої форми медичної освіти, оскільки вона є поєднанням теоретичної складової, лабораторної та клінічної практики, а труднощі виникають через те, що отримання знань вимагає просторової уяви [1]. Використання симуляторів, фантомів та технологій віртуальної реальності дозволяє студентам неодноразово практикувати стоматологічні процедури, що допомагає підвищити їхню впевненість та компетентність у застосуванні теоретичних знань у реальних життєвих ситуаціях [2]. Одним з вагомих факторів, що сприяють різноманітності застосування елементів СН, є зростаюча кількість та діапазон доступних технологій. Вони варіюються від простих моделей тренажерів для виконання неповних завдань до складних комп'ютеризованих програм та моделей [3]. Проте оснащення університетських клінік симуляторами віртуальної реальності з повним зануренням у клінічний процес є викликом, пов'язаним з обмеженням фінансування та готовності навчальних програм до такого роду впроваджень. Розробка навчальних програм повинна бути спрямована на

інтеграцію технологій симуляції разом з традиційними підходами, використовуючи їхні сильні сторони, одночасно вирішуючи існуючі проблеми, такі як мінливість точності програмного забезпечення та уподобання студентів [4]. До того ж, ортодонтична практика вимагає знань та навичок у різних галузях, таких як анатомія голови та шиї, ріст і розвиток, фізіологія та біомеханіка руху зубів [5]. Саме тому, у повсякденному навчальному процесі з ортодонтії, часто використовують симуляційні інструменти, які мають низький або середній рівень реалістичності, але які цілком відповідають навчальним цілям.

Метою статті є проведення комплексного аналізу наукових джерел щодо сучасних тенденцій у симуляційному навчанні у вищих медичних навчальних закладах України та закордоном. Обґрунтування значення фізичних симуляційних інструментів у процесі формування майбутніх лікарів-ортодонтів. Визначення можливості використання фізичних симуляційних інструментів для навчання ортодонтії з урахуванням очікуваних навчальних цілей та констатувати їх переваги та недоліки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фізичні симуляційні інструменти (ФСІ) – це засоби симуляційного навчання, які відтворюють клінічні ситуації різного рівня реалістичності. Саме такими інструментами в ортодонтії є моделі щелеп з різноманітними патологіями. Відповідно до існуючих класифікацій симуляційних інструментів в стоматології, ФСІ можна віднести до різних груп. За даними словника «Симуляції в охороні здоров'я» (The Healthcare Simulation Dictionary) [6], моделі щелеп можна віднести до обладнання низької функціональної точності, так як вони є статичними, та не реагують на дії учасника. Проте моделі зі змінюваними параметрами, які відтворюють процес переміщення зубів під дією ортодонтичних апаратів можна віднести до групи середньої функціональної точності. Такі моделі є ефективним засобом формування базових діагностичних та моторних навичок майбутніх ортодонтів до моменту взаємодії з реальними пацієнтами, тож їх можна вважати доклінічними симуляторами [7]. Таким чином, можемо стверджувати, що моделі щелеп різних конструкцій відповідають критеріям ФСІ.

На ряду з фізичними моделями щелеп, все частіше у навчальний процес впроваджують електронні 3d моделі щелеп. Сценарії їх використання можуть бути різноманітними, від найпростішої

візуалізації анатомічних структур до планування переміщення зубів. Експериментальні дослідження підтверджують, що студенти-стоматологи загалом високо сприймають електронні моделі для навчання ортодонції та демонструють високі навчальні результати, що підтверджує теорію когнітивного навантаження щодо попереднього впливу симуляційних середовищ [8].

Формування висококваліфікованого ортодонта процес багатоступеневий, що вимагає вико-

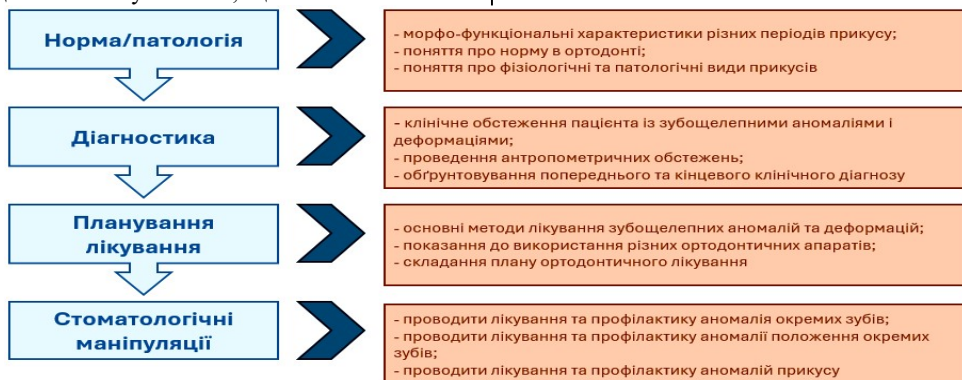

Рис. 1. Типологічна схема інтеграції ФСІ у процес підготовки ортодонтів

Таким чином, на кожному з етапів формування майбутнього лікаря-ортодонта доцільно використовувати симуляційні інструменти різних конструкцій та рівнів точності. Саме тому, в межах дослідження запропоновано класифікацію стоматологічних ФСІ за рівнем реалістичності, яка є універсальною для всіх напрямів стоматологічної освіти (Рис. 2).

Рис. 2. Класифікація стоматологічних фізичних симуляційних інструментів (ФСІ) за рівнем реалістичності

Використання різних варіантів симуляційних інструментів має відповідати очікуваним навчальним цілям. 3d моделі щелеп є оптимальним та доступним варіантом для демонстрації фізіологічних та патологічних прикусів, їх диференційної діагностики та проведення антропометричних вимірювань. Вони відтворюють анатомічні структури щелеп та відповідають вимогам ФСІ. Більш реалістичними є типодонти, які відтворюють анатомічні структури, колір та

реститувати різноманітні засоби в процесі їх навчання на кожному з етапів. З метою адаптації ФСІ у процес підготовки ортодонтів та формування власної класифікації ФСІ в стоматологічній освіті, була змодельована типологічна схема їх інтеграції відповідно до очікуваних результатів та розділена на 4 етапи: норма/патологія; діагностика; планування лікування; стоматологічні маніпуляції (Рис. 1).

текстуру реальних щелеп людини. Воскові типодонти прості, легкі у використанні та широко використовуються в навчанні та вивченні ортодонтичної біомеханіки, як у клінічних, так і в дослідницьких умовах [9]. Вони реагують на вплив ортодонтичної апаратури та змінюють положення зубів, що наочно демонструє перебіг лікування. Важливу роль у вивченні ортодонції відіграють типодонти зі встановленими елементами, які дозволяють виконувати різноманітні маніпуляції. Вони дозволяють багаторазово відтворювати практичні навички без ризиків для пацієнта, що здатне підвищити процесуально-діяльнісну та мотиваційну компоненти навчання студентів [10].

Сценарії використання засобів СН можуть бути різними, відповідно до поставлених навчальних цілей. Кожен з рівнів стоматологічних ФСІ має відповідати критеріям, які необхідні для якісного засвоєння знань та відтворення умінь (Рис. 3).

Рівні	Відтворюють анатомічні структури	Відтворюють колір та текстури реальних щелеп людини	Реагують на фізичний вплив	Можуть бути використані для виконання діагностичних маніпуляцій	Можуть бути використані для виконання лікувальних стоматологічних маніпуляцій
1	✓	✗	✗	✓	✗
2	✓	✓	✗	✓	✗
3	✓	✓	✓	✓	✗
4	✓	✓	✗	✓	✓
5	✓	✓	✓	✓	✓

Рис. 3. Можливості використання фізичних симуляційних інструментів для навчання ортодонції з урахуванням очікуваних навчальних цілей

Відповідно до запропонованої класифікації було констатовано переваги та недоліки

стоматологічних ФСІ в ортодонції (Табл. 1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки ортодонтичних фізичних симуляційних інструментів різних рівнів реалістичності

Рівні	Приклад	Переваги	Недоліки
1	Гіпсові моделі щелеп	-доступний інструмент СН, з можливістю виготовлення у значній кількості з різними патологіями; -відтворюють анатомічні структури; -можуть бути використані для виконання діагностичних маніпуляцій	-не відтворюють колір та текстури реальних щелеп людини; -не реагують на фізичний вплив; -не можуть бути використані для виконання стоматологічних маніпуляцій
2	Модель щелеп з кольором та текстурами зубів та м'яких тканин, наближені до реальних	-відтворюють анатомічні структури; -відтворюють колір та текстури реальних щелеп людини; -можуть бути використані для виконання діагностичних маніпуляцій	-не реагують на фізичний вплив; -не можуть бути використані для виконання стоматологічних маніпуляцій
3	Модель щелеп на восковій основі, яка змінює положення зубів під дією ортодонтичної апаратури	-відтворюють анатомічні структури; -відтворюють колір та текстури реальних щелеп людини; -реагують на фізичний вплив; -можуть бути використані для виконання діагностичних маніпуляцій; -можуть бути використані для демонстрації переміщення зубів під дією ортодонтичної апаратури	-висока вартість інструмента; -не можуть бути використані для виконання стоматологічних маніпуляцій
4	Модель щелеп зі встановленими ортодонтичними елементами, для виконання маніпуляцій	-відтворюють анатомічні структури; -відтворюють колір та текстури реальних щелеп людини; -можуть бути використані для виконання діагностичних маніпуляцій; -можуть бути використані для виконання стоматологічних маніпуляцій	-висока вартість інструмента; -не реагують на фізичний вплив
5	Модель щелеп зі встановленими ортодонтичними елементами та змінює положення зубів під дією ортодонтичної апаратури	-відтворюють анатомічні структури; -відтворюють колір та текстури реальних щелеп людини; -реагують на фізичний вплив; -можуть бути використані для виконання діагностичних маніпуляцій; -можуть бути використані для виконання стоматологічних маніпуляцій	-висока вартість інструмента

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Інтеграція виправданим кроком у формуванні компетентного спеціаліста. Ортодонція являється практично-орієнтованою галуззю стоматології, а симуляційне навчання відповідає високим стандартам медичної освіти у формуванні когнітивних, процесуально-діяльнісних та мотиваційно-рефлексивних компонентах компетентностей. На кожному з етапів формування майбутнього лікаря-ортодонта доцільно використовувати симуляційні інструменти різних конструкцій та рівнів точності. Основними перевагами їх використання є можливість багаторазового виконання маніпуляцій, візуалізація у тривимірному просторі та безпечність для пацієнтів та студентів. Попри високий інтерес науковців щодо використання елементів симуляційного навчання у підготовці стоматологів, все ще не достатньо достовірних даних щодо їх ефективності, що спонукає до подальших досліджень.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Moussa, R., Alghazaly, A., Althagafi, N., Eshky, R., & Borzangy, S. Effectiveness of Virtual Reality and Interactive Simulators on Dental Education Outcomes:

Systematic Review. *European journal of dentistry*. 2022. 16(1). P. 14–31. URL: <https://doi.org/10.1055/s-0041-1731837>
 2. Kirkova-Bogdanova, A., Manchorova, N. Simulation training in dental medicine for building professional competence. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*. 2025. 9(1). P. 10757. URL: <https://doi.org/10.24294/jipd10757>
 3. Goodwin, B., Nestel, D. Demystifying simulators for educators in healthcare. *International Journal of Healthcare Simulation*, 2024. 1-8 URL: <https://doi.org/10.54531/muif5353>
 4. Baxmann, M., Baráth, Z. & Kárpáti, K. Efficacy of typodont and simulation training in orthodontic education: a systematic review. *BMC Med Educ*. 2024. 24. P. 1443. URL: <https://doi.org/10.1186/s12909-024-06425-8>
 5. Graber L., Vanarsdall R., Vig K., Huang G. *Orthodontics: current principles and techniques*. 6th Edition. Elsevier. 2016.
 6. Lopreiato J. *Healthcare Simulation Dictionary*. Rockville, MD: Agency for Healthcare Research and Quality; October 2016. AHRQ Publication No. 16(17)-0043.
 7. Higgins D., Hayes M., Taylor J.,Wallace J. A scoping review of simulation-based dental education. *MedEdPublish*. 2020. URL: <https://doi.org/10.15694/mep.2020.000036.1>

8. Ho, A., Liao, C., Lu, J., Shan, Z., Gu, M., Bridges, S., Yang, Y. 3-Dimensional simulations and student learning in orthodontic education. *European journal of dental education : official journal of the Association for Dental Education in Europe*. 2022. 26(3). P. 435–445. URL: <https://doi.org/10.1111/eje.12718>

9. Kang A., Firth F., Antoun J., Mei L., Ali A., Farella M. Three-dimensional digital assessment of typodont activations. *Orthod Craniofac Res*. 2023. 26. P. 285-296. doi: 10.1111/ocr.12611

10. Melnyk B. Innovation aspect of modern medical (dental) education in a mixed learning environment. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2023. 2(9). P. 28-37.

REFERENCES

1. Moussa, R., Alghazaly, A., Althagafi, N., Eshky, R., & Borzangy, S. (2022). Effectiveness of Virtual Reality and Interactive Simulators on Dental Education Outcomes: Systematic Review. *European journal of dentistry*. 16(1). P. 14–31. URL: <https://doi.org/10.1055/s-0041-1731837> [in English]

2. Kirkova-Bogdanova, A., Manchorova, N. (2025). Simulation training in dental medicine for building professional competence. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*. 9(1). P. 10757. URL: <https://doi.org/10.24294/jipd10757> [in English]

3. Goodwin, B., Nestel, D. (2024). Demystifying simulators for educators in healthcare. *International Journal of Healthcare Simulation*. 1-8. URL: <https://doi.org/10.54531/muif5353> [in English]

4. Baxmann, M., Baráth, Z. & Kárpáti, K. (2024). Efficacy of typodont and simulation training in orthodontic education: a systematic review. *BMC Med Educ*. 24. 1443. URL: <https://doi.org/10.1186/s12909-024-06425-8> [in English]

5. Graber, L., Vanarsdall, R., Vig, K., Huang, G. (2016). *Orthodontics: current principles and techniques*. 6th Edition. Elsevier. [in English]

6. Lopreiato, J. *Healthcare Simulation Dictionary*. Rockville, MD: Agency for Healthcare Research and Quality; October 2016. AHRQ Publication No. 16(17)-0043. [in English]

7. Higgins, D., Hayes, M., Taylor, J., Wallace, J. (2020). A scoping review of simulation-based dental education. *MedEdPublish*. URL: <https://doi.org/10.15694/med.2020.000036.1> [in English]

8. Ho, A., Liao, C., Lu, J., Shan, Z., Gu, M., Bridges, S., Yang, Y. (2022). 3-Dimensional simulations and student learning in orthodontic education. *European journal of dental education : official journal of the Association for Dental Education in Europe*. 26(3). P. 435–445. URL: <https://doi.org/10.1111/eje.12718> [in English]

9. Kang, A., Firth, F., Antoun, J., Mei, L., Ali, A., Farella, M. (2022). Three-dimensional digital assessment of typodont activations. *Orthod Craniofac Res*. 2023;26:285-296. URL: <https://doi.org/10.1111/ocr.12611> [in English]

10. Melnyk, B. (2023). Innovation aspect of modern medical (dental) education in a mixed learning environment. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2(9). P. 28–37. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МЕЛЬНИК Богдан – доктор філософії (PhD), асистент кафедри ортодонції та пропедевтики ортопедичної стоматології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Наукові інтереси: інноваційні методи в стоматологічній освіті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MELNYK Bohdan – PhD, Assistant Lecturer at the Department of Orthodontics and Propedeutics of Prosthetic Dentistry, Bogomolets National Medical University.

Scientific interests: innovative methods in dental education.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2025 р.

Стаття прийнята до друку 25.10.2025 р.

УДК 374.1:159.92

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-444-449

БЄЛЯЄВА Анна –

аспірант Української державної льотної академії

ORCID: <https://orcid.org/00009-0002-0837-4755>

e-mail: belyaeva@ukr.net

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ В ПРОФЕСІЇ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

У статті визначено поняття «професійна самореалізація» особистості в соціумі. Для досягнення мети та в процесі реалізації завдань дослідження використано наступні методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, класифікація) – для аналізу філософської, психолого-педагогічної літератури з метою вивчити сутність понять самореалізація, професійна самореалізація.

Предметом розгляду у статті - є поняття самореалізації та професійної самореалізації особистості. Проаналізовано наукові підходи до визначення цих понять. Обґрунтовано, що професійне самовизначення бере початок з того моменту, коли людина починає замислюватися над своєю майбутньою професією, беручи за основу свої інтереси, здібності, уподобання та престижність спеціальності.

Зроблено висновки, що професійна самореалізація відіграє одну із головних ролей під час професійного становлення особистості, адже саме за допомогою професійної самореалізації людина може відчувати, чи реалізувалася вона в житті як професіонал; професійна діяльність буде тоді ефективною, коли людиною буде застосовано свою творчість та креативність; професійна самореалізація відбудеться у тому випадку, коли у людини будуть повністю сформовані ціннісні орієнтації; професійна самореалізація допомагає задати соціально-психологічний простір існування особистості в професії.

Доведено, що самореалізація за фахом є невід’ємною частиною особистості, розкриття та здійснення її потенціалів, реалізації себе у професійній діяльності, яка постає як етап у нескінченному процесі самовдосконалення, що створює нові прагнення і потреби особистості на вищому рівні.

Професійна самореалізація є складним, організованим та багатоетапним процесом поступового перетворення професійного потенційного на реальне, що відбувається протягом усього життя. Дане інтегроване професійно-особистісне утворення, яке складається з різних видів досвіду, спеціальних теоретичних знань, практичних умінь, особистісних якостей, що забезпечує готовність професіонала до ефективного виконання професійної діяльності.